

דברי חז"ל

"נעשה אדם נאמר בעבורך"

פזמון מיוחד לכבוד רשב"י

ל"ג בעומר - יום פטירתו של רבי שמעון בר יוחאי זיע"א. ורבים מעם ישראל נהגו לעלות לקברו ביום זה - מה שלא מצינו כמעט אצל אף אחד אחר מגדולי הדורות.

ישנה נקודה מעניינת ביום זה שעלינו להתכונן בה. כידוע בשם גדולים וצדיקים, כל הזמירות, השירות והתשבחות שהתפשטו בתפוצות ישראל נאמרו ברוח הקודש, ורוכז, אפוא, מכוונות כביכול כלפי מעלה, כלפי הקב"ה.

והנה בל"ג בעומר מצינו פזמונים מיוחדים שנתחברו ע"י גדולי עולם לכבודו של רשב"י, כגון: "בר יוחאי נמשחת אשריך שמן ששון מחבריך" וכו' - פזמון ארוך ומפורט שתוכנו הוא תיאור כבודו ומעלתו של רשב"י.

לא שמענו שחברו פזמונים כלשהם לכבוד אברהם, יצחק ויעקב, או לכבוד משה רבינו, יהושע בן נון, עזרא הסופר ושאר התנאים והאמוראים [למנהג האשכנזים בשמחת-תורה ישנו פזמון שמקצתו עוסק בשבחו של משה רבינו - "התקבצו מלאכים זה לזה וכו' משה עלה למרום והוא הוריד עוז מבטחה"], רק לכבוד רשב"י חוברו פזמונים.

מה פשר העניין? במה התייחדה דמותו המופלאה של רבי שמעון בר יוחאי?

"נעשה אדם" מכוון כלפי רשב"י

אותו פיוט - "בר יוחאי נמשכת אשריך" - כולל בתוכו דברים נוראים ונפלאים על פי סודות התורה, דברים נשגבים מבינתנו. אחד התוארים המובאים שם הוא: "נעשה אדם נאמר בעבורך".

בפשטות כוונת המשורר לומר כך: כשם שלהבדיל אלף אלפי הבדלות, על כלל ישראל כלפי אומות העולם נאמר, כידוע, "אדם אתם", אתם קרויין אדם ואין העובדי - כוכבים קרויין אדם (יבמות סא ע"א), כלומר, אמירת הקב"ה "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו" לא היתה מכוונת כלפי הגוים, והמובן

2

הנכון והאמיתי של המושג "אדם" נאמר אך ורק על העם היהודי מאחר והכוונה למעלה העליונה הטמונה בו, כך התחדש כאן, כי אף שבכללות כל אחד מישראל הוא בגדר "יהודי" וקיים בו גוון מסויים של בחינת "אדם", אך במובן ההחלטי, "נעשה אדם נאמר בעבורך" - באומרו "נעשה אדם" התכוון הקב"ה באופן מיוחד לרשב"י.

עלינו להתבונן בשתי נקודות הטעונות הסבר: ראשית, מהו בכלל פשר התואר "אדם", הן מלבד תואר זה מצינו בדברי הנביאים תוארים נוספים, כגון "איש" שהוא לשון של חשיבות - "והאיש משה" (במדבר יב, ג), או כפי שאמר דוד המע"ה לאבנר "הלא איש אתה" (ש"א כו, טו), כלומר הרי אתה אישיות חשובה. לעומת זאת התואר "אדם" אינו מבטא בהכרח חשיבות, אדרבה המילה "אדם" לקוחה מהמלה "אדמה". מהי, אפוא, הגדולה הטמונה בתואר "אדם"?

ודבר נוסף שעלינו לברר: מדוע המושג "אדם" בא לידי ביטוי באופן מיוחד דוקא אצל רשב"י?

"ומפליא לעשות" - אדם המורכב מגוף ונשמה

ישנה ברכה מיוחדת על יצירת האדם, אותה מברכים אנו מספר פעמים ביום: "אשר יצר את האדם בחכמה" וכו', חתימת ברכה זו היא "רופא כל בשר ומפליא לעשות".

ומובא בטור (סי"ו): "ומפליא לעשות - כדאיתא במדרש כי גדול אתה ועושה נפלאות, האדם דומה לנאד מלא רוח, ואם יעשה אדם בנאד נקב כחודה של מחט הרוח יוצאת, והאדם מלא נקבים ורוחו משתמרת בתוכו, הרי עושה נפלאות".

ודאי שכל מעשי השי"ת הם פלאי פלאים ממש. כל גרגיר של חול, כל טיפת דם כל שכן פרי, כל שכן עין או אוזן, כל שכן שמש, ירח וכו' כולם פלא אחד מופלא ועצום. אולם הפלא הגדול מכולם עליו נתייחדה ברכת "מפליא לעשות" הוא חיבור הנפש עם הגוף היוצר את היצירה ששמה "אדם".

הגוף הוא דבר גשמי, עפר מן האדמה כעצים ואבנים. לעומתו הנפש היא

דבר רוחני. כיצד ניתן לחבר גשמיות עם רוחניות? הן אלו שתי מציאויות שונות שאין לכאורה שום פרט המקשר ביניהן! וכדי להמחיש את הדברים: וכי ישנה אפשרות בעולם ליטול סיר גדול, להכניס בתוכו פסוק - מילים רוחניות - כגון "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ", ושע"ז יוצר חיבור בין שניהם? ! על אחת כמה וכמה שלא יתכן שהמושג הרוחני הנקרא "שכל" יתחבר לראש, למח, ללב ולשאר הכוחות הגשמיים.

לכן דוקא על חיבור מופלא זה בין הגוף לנשמה נאמר "ומפליא לעשות". כי כביטוי פלא מתכוונים תמיד לדבר שלמראית עין מתגלה בו סתירה מסויימת לחוקי הטבע, כגון אותו נס של "מועט המחזיק את המרובה" שהתרחש בשעה שמשה רבנו וכן יהושע הכניסו את כל כלל ישראל, שמנו באותה שעה ששים רבוא, בתוך שתים וחצי האמות שכן שני בדי הארון. זהו דבר פלא, כי הוא סותר את עצמו, ומנוגד לתפיסה הפשוטה והטבעית של האדם.

זוהי בעצם הגדרת הפלא הגדול ביותר - האדם. האדם מקורו מהאדמה. המלה "אדם" מורכבת משני חלקים: א' ו-דם. האות א' ככל מקום מבטאת פלא. אותיות המלה אל"ף הן גם אותיות המלה "פלא". בריאת העולם מתחילה באות ב' מאחר והאות א' היא פלאית ונמצאת מעל העולם שלנו. א' היא ביטוי לעוצמה ולקדושה, ובלשון הקדמונים הכתר מתבטא דרך האות א' [ב' זו כבר החכמה]. הכתר הוא המקור לכל. כביכול הרוחניות, האינסופיות - הכל בא לידי ביטוי בא'.

החיבור בין הא' ל"דם", בבחינת "הדם הוא הנפש" - עצם עובדה פלאית זו שהדם הגשמי מסוגל להכיל בתוכו את הנפש הרוחנית, היא זו היוצרת את ה"אדם".

"אתם קרויים אדם ואין אנה"ע קרויים אדם"

כל יצור אנושי, ואפילו גוי, נקרא "אדם". כשרואים מולנו גוי, גם הוא נדמה בעינינו כאדם חי. הוא הולך, אוכל, שר וכו'. זהו סימן, אפוא, שגם אצלו קיים קשר מסויים בין הגשמיות לרוחניות.

אולם אין זה "אדם" במובן האמיתי שלו, מאחר וגם הרוחניות שבו אינה

5757

רוחניות בצורתה האמיתי. כל מהלך חייו טובב אך ורק סביב לחומריות.
נפש האדם חוצבה מכסא הכבוד. כביכול "מאן דנפח מדיליה נפח" -
מקור הנשמה מפנימיות הקדושה, וע"י הרכבתה על הגוף הגשמי נוצר אדם.
ואכן מטרת כל התורה כולה לבנות את האדם השלם - שילוב אמיתי בין
חומר לרוח.

כולם יודעים כי קיים הבדל מהותי בין היהדות ולהבדיל אוה"ע בהגדרת
המושגים צדקות, פרישות וקדושה. אוה"ע רואים סתירה עצומה בין רוחניות
וקדושה לבין עניני החומר. לדידו של הגוי אין אפשרות כלל לחבר בין הא'
ל"דם", עניני ה"דם" - הגוף - מעכבים כערו מלהיעשות "אלף" - אלוף
מבחינה רוחנית. באפשרותו, אפוא, או להתעסק כל הזמן אך ורק בעניני
העולם, ואם ברצונו להמנות על אלו הנקראים "אנשי רוח", עליו להיות פרוש
לחלוטין מעניני העולם; לחיות על פיסגת הר בודד, שם כביכול חייו הם
חיים של "קדושה וטהרה": הוא אינו אוכל, אינו שותה ואינו נושא אשה.

← לעומת זאת כלל ישראל אינם מעונינים בהשגת הא' - הרוחניות - לבד,
ולא בהשגת "דם" - הגשמיות - לבד, אלא כחיבור ובהרכבה של שני הדברים
כאחד: גשמיות עם רוחניות. מטרתנו לחיות את חי השיגרה ובתוכם להכניס
את הקדושה ואת הטהרה זוהי צורת "אדם".

משה רבנו הוריד תורה לארץ

במושג "אדם" עצמו ישנן מדרגות שונות. הכסיס הראשוני הוא, שהנו
מורכב מגשמיות ורוחניות. לאחר מכן ניתנו לנו המצוות שענינן לחבר
גשמיות עם רוחניות. לאמיתו של דבר סוגיה זו מתרחבת לכיוונים שונים.
אחד מהם הוא התורה הקדושה הבונה את האדם. מהי תורה?

לפני מתן תורה היה עולם בפני עצמו, והתורה היתה אך ורק בשמים.
במעמד הר סיני "בא משה והורידה לארץ". משה רבנו יצר חיבור עצום בין
שני העולמות - התורה ועולמנו השפל. אותו "מפליא לעשות" שהיה ביצירת
האדם, חזר על עצמו במתן תורה.

כזה ניתן גם להבין דבר נוסף. ידוע שפרעה לא ידע את לשון-הקודש.
כיצד יתכן, אפוא, שכיום רואים אנו גוים דוברי עברית - לשון-הקודש?

עפ"י המתבאר הענין בזה הוא כך: פרעה חי לפני מתן תורה, ובאותה שעה עדיין לא היה כל חיבור בין קדושה לחומר, ולכן לא היה שייך שלשון-הקודש שהנה שפה קדושה תתחבר לראש כמו ראשו של פרעה. אך במתן תורה, בשעה שהקב"ה הוריד את התורה לארץ, ניתנה אפשרות חיבור עם התורה לא רק לכלל ישראל, אלא גם לאוה"ע. וכמו שביאר המשגיח ר' ירוחם ממיר זצ"ל את הפסוק "הללו את ה' כל גוים שבחוהו כל האומים, כי גבר עלינו חסדר" (תהלים קיז, א-ב) וגו', והתמיהה ידועה: וכי מאחר וחסד ה' גבר עלינו, צריכים אומות העולם להודות לו יתברך על כך?! אלא שהקב"ה השפיע עלינו כמות כה גדולה של חסד, עד שהחסד כביכול "גלש" החוצה, וכיום גם לאוה"ע ישנה תפיסה מסויימת בקדושה, שמכוחה יש באפשרותם לדבר בלשון הקודש.

לכן, רק אבותינו הקדושים נקראו "אדם" מאחר והם למדו את התורה הקדושה, ומתוך כך גם זכו להבין את לשון הקודש אף קודם מתן תורה, אך פרעה לא היה בגדר "אדם" ולכן לא יכול היה לתפוס את לשון הקודש.

רשב"י - ה"סולם" המרומם אותנו אל סודות התורה

משה רבנו אכן חיבר בין התורה לכלל ישראל, ובכך הוא בנה את היהודים והכניס בהם צורת "אדם". אולם סו"ס מאחר ומדובר היה בדור דעה, דור מקבלי התורה, היתה להם שייכות בנקודה מסויימת לתורה הקדושה, והתורה אכן היתה ראויה להם.

רשב"י ע"ה חידש חידוש מופלא. ידוע מה שמובא ב"זוהר" הק' שבזכות רשב"י ודברי תורתו יבוא משיח. המובן בזה הוא כך: ודאי שכל ההוספות של רשב"י היו מכח משה רבנו [כמו שמובא בספרים שרשב"י עצמו היה ניצוץ של משה רבינו]. ואעפ"כ היה זה דבר שלא חידשו אדם לפניו מעולם. רשב"י לקח את פנימיות התורה [לא רק את התורה כפשטותה] וגילה אותה באופן פלאי שאפילו לדורות הבאים - כולל הדור שלפני ביאת המשיח - תהיה אפשרות להבין את הדברים. הוא עשה זאת בצורה מופלאה עד מאוד: מצד אחד הדברים נשארו ככבודם ובתפארתם, בגדר "נסתרות התורה", ומצד שני ספר "הזוהר" פתוח בפני כל מי שראוי ומעוניין ללמוד בו [ולא עוד, אלא שהובטחנו כי לדור האחרון יהיה גילוי מיוחד בפנימיות התורה, כפי

שראינו החל מתקופת האר"י הקדוש, וכידוע].

נמצא, אפוא, כי רשב"י היה זה שזכה לחבר בין שתי הקצוות המרוחקות ביותר אחת מהשניה - פנימיות התורה לדור "עקבתא דמשיחא" שהוא הדור השפל ביותר [חוצפה יסג"י וכו']. זוהי בחינת ה"מפליא לעשות" הגדולה ביותר שתיתכן בעולם, והיא הגיעה דרך רשב"י! לכן "נעשה אדם נאמר בעבורך" בחיבור זה התגלתה יצירת "אדם" בשיא עוצמתו ותפארתו.

לכן שרים אנו שיר מיוחד לכבודו של התנא הקדוש רבי שמעון בר יוחאי, כי הוא זה המקשר אותנו לעולם הרוחני. ע"י אחיזה ברשב"י ובדברי תורתו באפשרותנו לטפס מעלה מעלה בסולם המוצב ארצה וראשו מגיע השמימה.

כי זה עיקר קיום האדם שקשור פיו ולשונו. היינו ה' מולאות הפה. וישמור ברית הלשון וברית המעור שהוא יסוד כל המדות:

וזהו דליתא בן ה"א ה"א אומר. כי יס ב' ה"יין ולריך האדם לראות שיהיו אחד. וזהו מן העולם ועד העולם. היינו שניך האדם לקשר כל המדות וכל העולמות. וכבר אמרנו ע"ז דליתא במדרש. וזהו קדמת לכל העולם לא זכה יתוש קדמך. ולכאורה הוא פליאה הלא הבריאה של אדם היתה אחר כל הנבראים. רק האמת הוא כך. זכה. היינו שקיים מלות והגביר הלאורה על החומר הוא קודם לכל העולם. כי באמת החיות של ישראל נברא קודם הכל. כראשית. בשביל ישראל שנקראו ראשית. כי

ישראל עלו במתכבה. היינו החיות. חיה אחת יס ששמה ישראל. ואיתא במדרש נמלך בנסמותיהן של לדיקים כי החיות של ישראל הם חלק חלק ממעל. וכשהוא זוכה ומקשר עולמו לעולם הזכות ומגביר הלאורה אזי הוא מקשר א"ע להחיות שלה שהוא ראשית הבריאה. וחלילה להיפך כשהוא מגביר החומר על הלאורה אזי יתוש קדמך. כי הבריאה של החומר היתה באמת אחר כל הברואים: היוצא לנו מזה. שניך האדם לידע שהמלות הם כנגד איברים שלו והם חלולים כי הם הניעור ועל ידם יראה לקשר כל המדות שיהיה שם גד"י חקוק עליו כנ"ל. ויגביר הלאורה על החומר כי זה היה תכלית הבריאה. החיות של ישראל שם קדמו לעולם. ובפרט שהיום הוא היולא דרשב"י ולריך כ"א לקשר עולמו להאורה וללדיקים שם מקשרים את ישראל תמיד לחי החיים לאביהם שבשמים. ושמעתי מנ"ח מו"ר ז"וק"ל. ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם. שהעלה יוסף את כל העשיות ודבורים שלהם אפילו דברים הנעשים שלא כסדר העלויים לאביהם שבשמים:

כתיב מ"ב"ש"ר"י" חתה חלוק. ר"ת מ"תורת ר"בי ש"משון ב"ן י"וחאזי"י

בר' שמעון בן יוחאי כשם שהש"ת הוא י"י לכל כך רשב"י הוא רשב"י לכל. אפילו לפחותים:

איתא במדרש. צאינה וראינה בנות ציון כו' שאל רשב"י את ר' ישמעאל בר"י אפשר ששמעת מאבך מהו בעטרה שעטרה לו אמו. א"ל משל למלך שהיה לו בת יחידה והיה מחבבה ביותר. לא זו מחבבה עד שקראה אחותי שנאמר כו' לא זו מחבבה עד שקראה אמי שנאמר ולאמי אלי האוינו. אל תקרא ולאומי אלא ולאמי עמד רשב"י ונשקו כו': אמר בטת ליון הוא בחי' בת. במלך שלמה. הוא בחינת אחות. בעטרה שעטרה לו אמו הוא בחינת אס. ומאז לאינה וראינה שניך מקודם ללאח ולהתרחק מן גשמיית העוה"ז. כשהיא למטה היא בחינת בטת ליון וכשהיא באמנע היא בבחינת אחות בטה לו והוא מרומז במלך שלמה. וכשהיא למעלה היא בבחינת אס. בעטרה שעטרה לו אמו. והבן:

איתא במדרש א"ר אבהו אשריכם ישראל שכל מצוה שנתן לכם כנגד אבר א'. רמ"ח מ"ע גר רמ"ח איברים. וברא בו נקבים חלולים חלולים ולא עוד אלא שרשם בו שד"י. ש' באפיו. ד' ביד. י' בברית:

הנה המדרש הזה בא לאורות לנו איך שהאדם הוא נייער. וע"י הולך ההשפעה לכל העולם כשמקיים המלות שהם נגד האיברים של האדם וכל אבר ואבר הוא נייער כפ"ע כמאמר שהם חלולים פי' כי בכל אבר יס חלל בתוכו ש"י החלל הוא מתקיים האבר והולך ההשפעה והחיות דרך החלל שהוא הנייער ע"י המלות שמקיים. וזהו אשריכם ישראל כי ככם בחר אל והנחילכם האורה כי האורה והמלות וישראל הם קיום העולם. ולא עוד אלא שרשם בו שד"י. כי האדם נקרא עולם קטן ובו נמצא כל המדות. בראש וגם בגוף. וזהו קיומו של האדם ע"י השתלשלות. והיו"ד הוא נגד הברית.

אבות ה כב
תהלים קז מח
מנהיגין לח.
לי"ש בראשית
ב"ר א
ש"ר היכלות ל
חזק רבה ב

סו"ט ג יא
ספר רב
ישעיה נא ד

תחומא שמיני ח

בראשית לו ב
אייב יט כ

פרשת בהר

המוחין וכפי שאומרים בשם הלדיק הק' רש"ק ז"ל כשרוליס להעלות אדם מרפס וטיטוי. אזי לריך לירד בעולמו לתוך הרפס עד מדריגתו של חבירו ובוזה והחזקת בו תחזק אותו. הה"ד אשרי משכיל אל לל שמכניס השכל לתוך הדל כמ"ש ממשכיל על דבר ימנאל טוב. ר"ל(י) המשכיל בא על הדבר האיך להמנאל הטוב:

נותן אין כתיב כאן אלא משכיל. שמכניס השכל לתוך

איתא במדרש. כי ימוך אחיך ומטה ידו עמך. וה"ד אשרי משכיל אל דל כו'. ומדבר מנצח"ד וכו'. עוד איתא במדרש. נותן לדל אין כתיב כאן אלא משכיל הוי מסתכל איך לזכות בו: ע"כ כי ימוך אחיך. פיי"י כי יהיה אחיך בירידה ותראה להעלותו. ומטה ידו עמך. ר"ל תראה שמהא קזה עשו שיהיה בטה עמך ואתה עמו. וזה נקרא ירידת

יק"ד יז
תהלים מא ב

(א) הקב"ה. (ב) האיברים של וכו'. (ג) שס. (ד) הכל. (ה) איתא במדרש. לנה וסוחרה אמנו. אמר רשב"י כלי זין הוא אמתה של מורה וכו'. אמר ר'ין אמתה שתיקול מורה אח אכלי זין כנגד ית"ר אכלי זין כנגד כל המלכות. זי פאר וכתב איתמנעל אשתיקול מוח זין וזהו: (ו) ער וועט דיערטיק ווערין אמתך וכו'. (ז) שקורין בלשוננו. (ח) דער משכיל קוקט אופן דבר האיך וכו'.

קטז

כתב יושר

ועשה טוב

דברי אמת

כתב יושר

רומז לאותיות השם אשר מותר לזייר כדאי
 צר"מ פי בא. אמנם יהיה על אופן שזכרנו
 למעלה. אם שחורה ע"ג אם לבנה. ופעמים
 יראה אם לבנה כג"ל. כי גם אותיות יוכל
 להיות היו הגשמה. וכתיב כי לא ראיחם
 כל תמונה. ותמונת ימי יביט עיני צר"מ
 כג"ל וכן אנו ח"ל דרך (קלט) מה שציארנו
 למעלה בענין יי הלוקח א"ש אוכלה הוא
 כי א"ש יורה על אותיות השם וכדומה.
 יד ימי י"ד הוא שם הוי"ה פשוט ומלא די
 אותיות י אותיות. ותחת רגליו וכו' סוד
 רג"ל מבוחר זכונת הנוכה. אשר סודו ע"ג
 קס"ה כי הרגלים של עולם של מעלה הם
 כלי מוחין לעולם של מטה. ואשרינו מה
 טוב חלקינו שזכינו להתגלות עומק סתרי
 אלהינו מקור תורתו (קמ).
 וגם בעבודת לרכי הגוף, כמו צמ"מ
 אכילה ושתייה ומשגל חוכל לקיים
 יחוד המעשה. ביתר שאת ממה שכתב בעל
 ה"ה בעשר יחוד המעשה. ובעשר עבודת
 אלהים אשר סודו הולך על פסוק בלתי

ל"י לבדו. והאכילה והשתייה והשינה למטן
 יתחזק גופו לעבודת צוראן. וכדומה צמ"מ
 בכדי שיהיה לו פרנסה אכילה ופרנסת
 בניו. והנה הגם שזכו באמת טוב לב.
 שפשה הכל. למען השם. וכל מעשיו לשמים.
 חבל חין זה אחי כפי המקובל בידיו
 עבודה חמה. וכן שמעתי בשם הרב
 המגיד [א] הלדיק בזה מן מאמרים ז"ל
 חיבה עבודה חמה? כל שאין אחריה עבודה.
 והנה כשמתכוין באכילתו רק לחזק הגוף
 לחיבה ולעבודה. האך הוא עבודה חמה.
 הלא בשעת אכילה חינו מתפלל ואינו
 לומד. ואין זה עבודה. הלא לזייר עבודה
 שלאחריה עכ"ד (קמא) חבל אם האכילה
 הוא ע"ד כוונת האר"י ז"ל לזרר צדק
 להענות הני"ק מן המחבל. והעלות הטוב
 מן צדקו מלכין קדמאין. וזפרט מי שזיכהו
 בשם להשיג להעמיד לנגד עיניו ושכלו
 גרשי שמוחיו יחברך (כדאיחא) מבוחר
 זכונת סעודה ח"ח) יכול ליחד באכילתו
 במו שחפלתו אשרי לו ואשרי הלכו (קמב)

הוספות מהרצ"א ז"ל

(קלט) ג"ל ש"ל חבל אנו ח"ל מצנינים
 בלשונות דרך.
 (קמ) אל הדומה בדעתך שאין עוד פעמים
 הלא מה שכתב הרצ כי הרצ לא
 היה באפשרי לו לבאר הכל כי כפליה לחושי
 בכל בניו וכינוי בלידופי אותיות בצורתן
 ימספרן ומלוויין עד אין חקר לו יחי אדם
 הלך שנה ימלא בכל עת פעמים מתחוקים
 מדבש ונופה נופים עפ"י ההכמה הנוראה
 הזאת וכללו של דבר תשים לנגד עיניך מה
 שכתבנו למעלה שאדרבה עיקר לשון הקודש
 הוא צרוחניות ובגשמיות מושאל הלשון
 ועיקר חיבת י"ד הוא בעולם שלמעלה

המשפיע חסדו להגשפע ממנו ומקבל ממנו
 חסדו וטובו ונשאל חיבת י"ד גם בגשמיות
 להכלי הנהגה לאחרו בחיבת י"ד ואחה
 זע נך וחלך לבנה ולא הגשים הבן ויוגעם
 לך.
 (קמא) ולדעתי הוא פירוש מ"ש בלויס
 והיו לעבוד עבודת עבוד"ה
 ועבודת משה והבן.
 (קמב) בדרך הזה פירשנו בטוב טעם ודעת
 אשר בכל מועדי ימי נאמר כל
 מלאכה עבודה לא העשו ולא נאמר כל
 מלאכה רק הכונה מלאכה של עבודה כי

[א] זה המגיד הקי מקאזנין ז"ל.

התענוג הגופני מלאה משל
 "כל מלאכה" וי
 (קמג) מבוחר במגלה טמו
 נקרא מדה מלכות
 נקרא הז"א וזהו לש"ס שמי
 זר"ן ביחד וכחז עוד ש"ס
 בתהלים (כ"ס תורה שבע
 שמי"ס נזכר קי פעמים
 משה תורה שכתב והבן
 והנה ש"ם שמי"ם כמנין
 שילאה ותחאה שמי"ט וז
 תש"ל תמידין שהיו מר
 לש"ם שמי"ט
 (קמד) וכן הוא בני ג
 מלאים בחס"ד ו
 בסוד נותן לח"ס לכל צער

כסאיו הוא רבי שמעון - סיוס אהרן י"ג
(ר' פנחס פריזאט / פריזאט)

י הוא רבי שמעון / מאמר יג

ודת הדין, כי אם בשיתוף מדת החסד ומדת הדין.

[ז]

רשב"י חסד כנגד "זכור" רבי אלעזר דין כנגד "שמור" שבתי דרכי להוסיף נקודה יקרה, לבאר כזה מה ששלח קב"ה אל רשב"י את אליהו בלבוש זוא סבא, עם שני הדסים אחד כנגד ור ואחד כנגד שמור כדי ליישב דעתו ל רשב"י, על פי מה שכתב הרמב"ן ישת יתרו על הפסוק (שמות כ ח): כור את יום השבת לקדשו", כי כור" הוא מצות עשה בבחינת אהבה, וילו "שמור" הוא מצות לא תעשה בחינת יראה, ולכן עשה דוחה לא עשה כי אהבה היא גדולה מיראה, והנה הדברים בלשון קדשו:

"כי מדת זכור רמזו במצות עשה, והוא היוצא ממדת האהבה והוא למדת הרחמים, כי העושה מצות אדוניו אהוב לו ואדוניו מרחם עליו, ומדת שמור במצות לא תעשה, והוא למדת הדין ויוצא ממדת היראה, כי הנשמר מעשות דבר הרע בעיני אדוניו ירא אותו.

ולכן מצות עשה גדולה ממצות לא תעשה, כמו שהאהבה גדולה מהיראה, כי המקיים ועושה בגופו ובממונו רצון אדוניו, הוא גדול מהנשמר מעשות הרע בעיניו, ולכך אמרו דאתי עשה ודחי לא תעשה".

הנה ידוע מה שמבואר בזהוה הקדוש באדרא רבא (פרשת נשא קמד):

ישוב הסתירה בין הרמ"ק להאריז"ל אם רשב"י הוא חסד או גבורה עט

כפתור ופרח, ואם שגיתי והוא רחום יכפר עון וגו'.

[ח]

סימוכין מהשדי חמד כי רשב"י שינה שיטתו אחרי ששמע הבת קול ונראה להביא סימוכין לרעיון נכבד זה, לחלק בין לפני כניסתם למערה, שאז היה רשב"י דין ורבי אלעזר גבורה, ובין אחרי כניסתם למערה שאז נמתק רשב"י ונעשה חסד, מדברי מארי דכולא שמעתא הגאון הגדול בעל "שדי חמד" (מערכה ו כלל טו), שנשאל על הסתירה הגדולה שמצינו בדברי רשב"י, כי במקום אחד מבואר בדבריו שאסור לעסוק כלל בעניני עולם הזה כי אם בעסק התורה, כמבואר בגמרא (ברכות לה):

"רבי שמעון בן יוחאי אומר, אפשר אדם חורש בשעת חרישה, וזורע בשעת זריעה, וקוצר בשעת קצירה, ודש בשעת דישה, וזורח בשעת הרוח, תורה מה תהא עליה, אלא בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית על ידי אחרים".

אך במקום אחר מבואר בדברי רשב"י, כי אפילו בקריאת שמע של שחרית וערבית לבד כבר קיים מצות לימוד התורה, משמע אפילו אם הוא עוסק בפרנסתו כל היום, כמו ששינוי בגמרא (מנחות צט):

"אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי, אפילו לא קרא אדם אלא קריאת שמע שחרית וערבית קיים (יהושע א ח) לא ימוש [ספר התורה

כי רשב"י נקרא בתואר שבת שכל ששת ימות החול מתברכים ממנו: "רבי יהודה קארי ליה שבת דכלהו שיתא מניה מתברכין". מעתה יומתק להבין מה שבא ההוא סבא עם שני הדסים אחד כנגד "זכור" ואחד כנגד "שמור", כי ביקש לרמז להם בכך, כי אחרי שיצאו שנית מן המערה, רשב"י הוא בבחינת "זכור" אהבה שהיא ממת החסד כידוע, ואילו רבי אלעזר בנו הוא בבחינת "שמור" יראה שהיא ממת הדין, ולכן כמו שמצות עשה דוחה לא תעשה כי אהבה גדולה מיראה, כן צריך רשב"י שמדתו אהבה לדחות ולהמתיק את הדין של רבי אלעזר, וכאשר הבין רשב"י רעיון נשגב זה עשה כן: "כל היכא דהוה מחי רבי אלעזר, הוה מסי רבי שמעון".

כיון שבאנו לידי כך: "הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד", להשוות בין שתי השמועות של הרמ"ק והאריז"ל, כי שיטת הרמ"ק שרשב"י הוא דין ורבי אלעזר חסד היא טרם כניסתם למערה, אבל שיטת האריז"ל שרשב"י הוא חסד - עין ימין, ורבי אלעזר הוא גבורה - עין שמאל, היא לפי המסקנא אחרי כניסתם למערה, ובפרט אחרי ששמעו את הבת קול: "להחריב עולמי יצאתם חיזורו למערתכם", אשר מזה השכיל רשב"י להבין שהוא צריך להמתיק את הדין שבו על ידי מדת החסד, לכן כשיצאו מהמערה כל מקום שהכה רבי אלעזר בעין שמאל הרפה רשב"י בעין ימין, ובכך שתי השמועות של הרמ"ק והאריז"ל עלולות בקנה אחד

הזה מפיך והגית בו יומם ולילה),
ודבר זה אסור לאומרו בפני עמי
הארץ, ורכא אמר מצוה לאומרו
בפני עמי הארץ".

ותירץ ה"שדי חמד" כי מה שאמר
רשב"י שאסור לעסוק בעניני
העולם הזה, כי אם הוא חורש בשעת
חרישה וזורע בשעת זריעה: "תורה מה
תהא עליה", זה היה עד יציאתו בפעם
הראשונה מהמערה, אשר או כשראה
ישראל עוסקים בעניני העולם הזה:
"אמר מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי
שעה, כל מקום שנותנין עיניהן מיד
נשרף". אבל הלא מיד אחר כך: "יצתה
בת קול ואמרה להם, להחריב עולמי
יצאתם חיזרו למערכתכם".

הנה כי כן מכת קול זו למד רשב"י,
כי זהו רצונו יתברך שיעסקו
ישראל גם בחיי שעה, כי לא כל אחד
יכול להיות במדרגת רשב"י ורבי אלעזר
בנו, שפרשו מכל עניני העולם הזה כדי

לעסוק רק בתורה, ומאז חזר בו רשב"י
משיטתו, ואמר: "אפילו לא קרא אדם
אלא קריאת שמע שחרית וערבית קיים
לא ימוש". [נעייץ לקמן (מאמר נז אות ה)
בשם המהר"ם שי"ק יישוב הסתירה
בדברי רשב"י באופן אחר].

ולפי המבואר הרי זה מתאים להפליא
עם מה שביארנו, כי טרם כניסתו
של רשב"י למערה היתה מדתו דין, לכן
הלך לשיטתו שאסור לעסוק בעניני
העולם הזה, אבל אחרי ששמע את הבת
קול וחזר למערה כדי להשלים י"ג שנה
כנגד י"ג מדות של רחמים, אז נמתק
הדין שבו ונהפך לחד, ומאז פסק
הלכה לטובת ישראל: "אפילו לא קרא
אדם אלא קריאת שמע שחרית וערבית
קיים לא ימוש". נמצא כי שיטת
הרמ"ק שרשב"י הוא גבורה הוא לפני
ששמע הבת קול, ושיטת האריז"ל
שרשב"י הוא חסד הוא אחרי ששמע
הבת קול.

10

מא

אליהו הנביא נתן ליישוב דעת רשב"י ש

תוספות: כל מקום שנאמר
★ נועם מגדים: אצל רש"י
"שבת", ויום השביעי הוא
אש", אזהרה לרשב"י וחביו
מושבותיכם ביום השבת", ו
כ"ק מרן מבעלזא שליט"א
המאמר: "אלמלא שמרו יע

[א]

"נקיט תרי מדאני אסא"

"חד כנגד זכור וחד כנגד שמור"

עתה נחזור שוב להתבונן במה שסיבב
הקב"ה מסבב כל הסיבות, ליישב
דעתם של רשב"י ורבי אלעזר בנו
ביציאתם מן המערה בפעם השניה עי
ידי ההוא סבא שהיה רץ בערב שבו
עם שני הדסים אחד כנגד שמור ואחו
כנגד זכור:

"בהדי פניא דמעלי שכתא, חז
ההוא סבא דהוה נקיט תרי מדאני
אסא ורהיט בין השמשות, אמר
ליה הני למה לך, אמר לה
לכבוד שבת, ותיסגי לך בחד, חז
כנגד זכור וחד כנגד שמור. אמו
ליה [רשב"י] לבריה, חזי כמו
חביבין מצוות על ישראל, יתנו
דעתייהו".